

τη κι όπισθοδρομικού Δεσπότη, οι δημοτικιστές όσο κι αν είναι σπάνιοι κι άραιοί, δεν άπολείπουνε. Στο Άντινι λόγου χάρη, μιάν από τις σπουδαιότερες κοινότητες της Ανατολής, πέρσο μόλις είταν 6—7 δημοτικιστές. Έφέτος μάς μνησούνε πώς γενήκανε είκοσι μ' έλπιδες ναύξηθουνε, και γι' αυτό το θέλησαν ή «Νεότης» να γένει και δικό τους όργανο. Λίγο ακόμα, μα κάτι γίνεται και στις περισσότερες άλλες κοινότητες. Να ξέρατε μιá έφημερίδα καθημερινή στη δημοτική τί μπορούσε να κάνει! Θαδινε την πιό γερή και την πιό θριαμβική σπρωξιά στο ζήτημα. Φαντάζεστε τί θα πει να διαβάξει ο κόσμος τα τηλεγραφήματά του και τις είδησές του στη γλώσσα που μιλεί; Φαντάζεστε το δουλευτή, τον άμπελα, το χωρικό τέλος πάντων, που ξέρει δυό γράμματα, να διαβάξει την έφημερίδα και να την καταλαβαίνει; Όλος αυτός ο κόσμος τότε θα συναιστανται μόνος του την ωφέλεια και θα σταθει αδύνατο να ξεγελαστε! Πιά με χιλιάδες δασκαλέματα με χιλιάδες σκιαχτρα των καθαρουσιάνων. Θα τινάξει το σεβασμό τον άκατανόητο που θρέφει τη μούμια αυτή και θα νιώσει πώς οι λέξεις οι σφανταχτερές: έθνος, θρησκεία, πρόγονοι, αρχαία εύκλεια κτλ. είναι μονάχα λέξεις.

Μα στο προκείμενο γιατί το προοίμιό μου θα σας εκούρασε πολύ. Έμεις για την ώρα την έκδοση περιοδικού μαλλιαρού στη Σύμνη δεν τόχουμε λίγο. Την έκδοση θα τη βαστάξουμε συνατοί μας γιατί από τις λίγες συντρομές δεν έχουμε να περιμένουμε μεγάλα πράματα. Ζητούμε χέρι βοήθειας κι από σας. Ζητούμε τη συνεργασία σας. Αν έχετε και την καλωσύνη να μάς στείλετε τα βιβλία σας, τούτα θα γένουν ή πρώτη μάζα για τη βιβλιοθήκη μας. Πιστεύουμε πώς σαν εύγενικός κι ακούρατος πρωταγωνιστής της Ίδέας που είστε πρόθυμα θακούσατε τη φωνή μας και θα μάς συντρέξετε όπως μπορείτε.

Έμεις σας εύχαριστούμε από τώρα θερμά

* * * * *

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

“ΦΡΥΝΗ,”

Κωμωδία σε μιá πράξη του κ. ΙΩΑΝ. ΠΟΛΕΜΗ

Ό Πραξιτέλης θέλοντας να χαρίση δώρο της αγάπης του στην έταίρα Φρύνη, που μαγεμένος από την όμορφιά της ξαναβρίσκει στο κορμί και

στην είδη της τα θεϊκά κάλλη της Άφροδίτης, την παρακαλεί μέσα από το πλούσιο άργαστήρι του να διαλέξη και να πάρη όποιο από τα έργα του της τραβή την άρεσιά. Η Φρύνη δεν μπορεί ν' άποφασίση σε τέτοιο διάλεγμα, και στοχάζεται να βρη το καλύτερο απ' αυτά παίζοντας ένα παιχνίδι του ξακουσμένου μαρμαροτέχνη. Τονε κράζει στο σπίτι της κ' εκεί πονηρεμένα κάνει να μάθη ο καλλιτέχνης πώς τάχατες τ' άργαστήρι του έπιασε φωτιά. Ό Πραξιτέλης χαμένος σε μιá τέτοια είδηση φωνάζει και δέεται να του προφτάξουνε τα πιό αγαπημένα του έργα κι άπάνου απ' όλα το μαρμάρινο άριστούργημά του τον «Έρωτα». Η Φρύνη γελά στον τρόπο του, του φανερώνει την πονηριά της και του ζητά, διαλεγμένο από τον ίδιο δώρο, αυτόνε τον «Έρωτα».

Ό μύθος όπως μάς είναι γνωστός από τα σχολιανά «έγχειρίδια», χωρίς καμιά παραλλαγή, μάς παρουσιάστηκε από τον ποιητή στη σκηνή του θεάτρου της «Κυβέλης». Έξόν από τα πρόσωπα του Πραξιτέλη και της Φρύνης, ζουγραφισμένα άψυχα και άτονα από τη θεατρική μεριά, χρειαστήκανε ακόμα μιá δούλα της Φρύνης με σκοπό να γιομίση μερικές άδειες σηνές, κ' ένας γέρος ξεμυαλισμένος από τη γοητεία της αρχαίας έταίρας, που με την ύποσχεση ενός φιλιού, δέχεται να φέρη στον Πραξιτέλη το ψεύτικο μαντάτο της πυρκαγιάς. Έτσι το θεατρικό πλέξιμο της ύπόθεσης με μιάν αγαθή άπλότητα καταστρώθηκε σε στίχους δεκαπεντασύλλαβους με καμπανιστή κι άψεγάδιαστη ρίμα, κ' έκαμε το κοινό μας να χεροκροτήση με χίλιους ένθουσιασμούς τον ποιητή.

Όμως από το έργο έλειπε το διαφέρο και το βαθι άίσθημα που χαρακτηρίζει τα έργα της φαντασίας, ακόμα και τα πιό μέτρια. Ένας μύθος που ξετυλίγεται άπάνου στη σκηνή μαθηματικά ίσοις κι άλύγιστος τέλεια από τις χάρες της δημιουργικής πνοής, από τις μυρωμένες αύρες που ξαπολνών το έσωτερικό πλούτος του τεχνίτη, μπορεί να συνταιριαζεται αξιόλογα με τη λιτή άπαίτηση των ανθρώπων της σημερινής κοινωνίας μας, άμοιρων και άμαθων από σοβαρότερη σκηνική τέχνη, μα για τους ζητούν την πρόοδο που πρέπει να χαράξη, το βήμα προς το έμπρός που φέρνει πάντα την έλπίδα, έπιτυχίες τέτοιες σαν του κ. Πολέμη γεννούν μερικές σκέψεις πάνου στο φαινόμενο της προσοχής του κοινού προς ένα ποιητή.

Το κοινό που τιμά τα έργα του συγραφέα της «Φρύνης», δεν είναι ο κόσμος ο πολής, της λαϊκής τάξης, που όσο κι ά βρίσκει σε άπελπιστική κατάσταση από τη μεριά της πνευματικής μόρφωσης,

πάντα κρύβει μέσα του κάποιαν άγνότητα που θα είτανε χρυσάφι αληθινό, αν κανείς είχε τη δύναμη και την έρεξη της δουλειάς να του τη φανερώση και συνειδητή να του την κάμη ρυθμίζοντάς της το πότισμα καθάρσιου νερού από τις πιό κρουσταλλένιες πηγές. Ο κύκλος του κ. Πολέμη πρέπει να ζητηθῆ στη λεγόμενη αναπτυγμένη τάξη, που χρέος θεωρεί πλάι στο γαλλικό ρομάντζο της τρεχούμενης φιλολογικής βιομηχανίας, ν' αναπτύξη την κοίραση και σε κάτι έλληνικό, και μάλιστα σε στίχο άρμονικό και με πλούσια ρίμα ταιριασμένο σαν το στίχο του ποιητή των «Αλάδαστρων» και του «Παλιού βιολιού».

Όμως όποιος έχει ιδέα της άψηλης και αληθινής ποιήσης, που κλείνει το συμμαζωμένο βάθος στη μορφή και στην ουσία, πώς θα μπορέση να ύπερέρη τον πλατή, τον ψεύτικα άρμονικό για την αναβαθιά του και για την αλυγισιά του, και για την πρόστυχη προσπάθεια μιάς χιλιοπατημένης ώριομανίας που δεν έχει τίποτα το άγνό, το ίσια από τη φύση και την έμπνεψη φερμένο, στίχο του κ. Πολέμη, γραμμένο πάντα θάλεγε κανείς με την παραγγελία κάποιας όρμης που στέκει έξω από τα σύνορα της «ίερης μανίας»;

Έτσι βλέπουμε πώς όλοι οι «έχεφρονοῦντες» καλοκάγαθοί μας Ἀθηναῖοι, γραμματισμένοι και μορφωμένοι όσο τους έπιτρέπουν τα φῶτα της σπουδαίας μας δημοσιογραφίας, την ώρα που καταριούνται τους άκατανόητους μαλλιαρούς και τις τρέλλες «αὐτῶν τῶν ανθρώπων», άμέσως άμέσως έρχονται να εξαιρέσουν τα έργα του κ. Πολέμη, όσο κι αν μέσα σ' αυτά βρίσκονται οι ίδιες φοδερές και τρομερές λέξεις (*) που άπαντιούνται και στα έργα άλλων ποιητών από τους αναθεματισμένους της κοινωνίας μας.

Αὐτὲ δείχνει θεοφάνερα πώς δεν είναι ἡ δημοτική γλώσσα που φέρνει την άποκρουστικότητα, μά είναι μονάχα ἡ άνημποριά στο να νοιώσουν εκείνο που στέκεται πολύ άψηλότερα από τη νόηση και την μόρεσή τους. Ἡ Τέχνη που είναι βαθιά σαν τη Φύση στο αληθινό της νόημα τους στέκεται μυστήριο. Έτσι εκεί που ένας χαιρέτσι και θαμάζει ένα πολύχρωμο μικροπραματάκι που γυαλίζει και λάμπει, μένει άνίδεος κι άδιάφορος σ' όλη του τη ζωή μπροστά σ' ένα δέντρο άψηλόκορφο και λεθέν-

(*) Πολλοί δεν κατάλαβαν ακόμα πώς το γλωσσικό δε είναι ζήτημα για λέξεις μά για τύπους γραμματικούς σύμφωνα με τη ζωντανή λαλιά του λαού μας, όπως σοφά το παρατήρησε από τον καιρό του «Ταξιλιού» ο Ψυχάρης. Όσοι χτυποῦνε τη γλωσσική μεταρρύθμιση μ' άλλη βάση στα χαμένα συζητοῦνε,

τικο που ἡ όμορφιά της φυλλωσιᾶς και του κορμιού του δίνει την πιό δυνατή καλλιτεχνική συγκίνηση σ' ένα μάτι αίσταντικό.

Ο κ. Πολέμη που είναι αληθινά συμπαθητικός ως άτομο, δεν μπόρεσε να συμπαθήση ἑ ἑἷς στη σύγχρονη φιλολογική πρόοδο τῶν πολιτισμένων λαῶν και μένει στερεά δεμένος στο φιλολογικό είδος της περασμένης γενεᾶς, εκεί που άλλοι ίσιοί του, αν όχι κλητέροι του, όπως ο Δροσίνης, κατάλαβαν τί τρέχει και στο μη μπορώντας ν' ακολουθήσουν παράτησαν κάθε μάταιη προσπάθεια, για να σταθούνε να κλείσουν τὸ ἔπος τους ἔργο στην έποχή που τὸ φανέρωσε και που τὸ αξίζει.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ (*)

Η ΝΕΡΑΗΔΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

Ναί γώ· τί θέλεις ;

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ (είρωνικά)

Σύ είσαι που όρίζεις τὸ βουνό και τὴν κορφή του ;
Σύ είσαι που λές πώς κι ὁ Ἄητός εκεί δὲ φτάνει ;
Σύ είσαι που πήρες και τὸ δαχτυλίδι πίσω; (γελάει).

Η ΝΕΡΑΗΔΑ (φαρμακομένα)

«Ο,τ' είπα και τὸ ξαναλέω.

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Θενάν τὸ ἰδοῦμε.

Και πρώτα ξαναγύρνα μας τὸ δαχτυλίδι.

Η ΝΕΡΑΗΔΑ (άπελπισμένα)

Ἄχ Νύχτα θεοσκότεινη κι άσβολομένη
σύ μοῦστησες τὰ βρόχια πικροκαταρούσα·
τὴν άκούω τὴν κατάρα σου στὰ φυλλοκάρδια.
Κέγὼ σὲ καταργιέμαι τρισκαταραμένη·
και τὸν Ἄβγερινὸ και τὸν Ἄποσπερίτη
στά μάτια μου πάντοτες θάχω.

(δίνοντας τοῦ Γιανᾶκη τὸ δαχτυλίδι)

Νά τὴν Πούλια.

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ(κρατώντας τὸ δαχτυλίδι στο χέρι του)

Και τώρα παντοδυναμούσα τράβα πάμε.

Η ΝΕΡΑΗΔΑ (βουρκομένη)

Σ' άφίνω για ψηλή κορφή και τιμημένη·
σαν τὴν άβγή μπροβάει ὁ Γήλιος και δὲ μέβρει
νάν τονὲ καρτεράω για να με χαιρετήσῃ
δός του τὰ μάβρα νέφαλα νάν τὰ φορέσει
και μένα ἡ Νύχτα πὲς του μοῦστησε τὰ βρόχια.
Σάφίνω για ψηλή κορφή και τιμημένη

(*) Κοίταξε άριθ. 480, 481 483, 484 485 και 486.